

۱۰۱ قاعده سرانگشتی

برای شهرها و ساختمان‌هایی پایدار

هار سارود

مترجمان

صدرا صاحب‌زاده، میلاد صادق‌فر

Heywood, Huw

: هیوود، هیو

سرشناسه

: صاحب‌زاده، صدرا ۱۳۶۹- : صادق‌فر، میلاد ۱۳۷۰- مترجمان

سرشناسه افزوده

: ۱۰۱ قاعده سرانگشتی: برای شهرها و ساختمان‌هایی پایدار/ هاو هیوود:

عنوان پدیدآورنده

: مترجمان صدرا صاحب‌زاده، میلاد صادق‌فر.

مشخصات نشر

: تهران روزنه، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری

: ۲۹۷ ص. رقعی، مصور، نمودار

شابک

: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۴-۷۵۹-۸

وضعیت فهرست

: فیا

موضوع

: Sustainable architecture -- معماری پایدار--

موضوع

: ساختمان‌های پایدار-- طرح و ساختمان

موضوع

: Sustainable buildings--Design and construction :

رده‌بندی دیویی

: ۷۲۰/۴۷

ه‌بندی کنگره

: NA ۲۵۴۲/۳۶/ ۹ص۴ ۱۳۹۶ ه

شماره کتابشناسی ملی

: ۴۹۸۷۵/۸

۱۰۱ قاعده سرانگشتی

برای شهرها و ساختمان‌هایی پایدار

هاو هیوود

مترجمان: صدرا صاحب‌زاده، میلاد صادق‌فر

طرح جلد: صدرا صاحب‌زاده

چاپ اول: ۱۳۹۷

قیمت: ۲۹۵۰۰ تومان

چاپ و صحافی: روزنه کار

آدرس: خیابان مطهری، خیابان میرزای شیرازی جنوبی، پلاک ۲۰۲ طبقه ۳، انتشارات روزنه

تلفن: ۸۸۸۵۳۳۳۰-۸۸۸۵۳۳۳۱ شماره: ۸۶۰۳۳۳۵۹

سایت: www.rowzanehnashr.com

telegram.me/rowzanehnashr

rowzanehnashr

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۴-۷۵۹-۸ ISBN: 978-964-334-759-8

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

پیش‌گفتار..... ۹

مقدمه..... ۱۰

فصل ۱. اصول پایداری..... ۱۴

- ذات پایداری
- رفاه نسل‌های آینده
- ایجاد محیط پایداری
- تغییرات اقلیمی

فصل ۲. احترام به منابع جهانی..... ۵۹

- صالح، انرژی و آب
- پیمانده
- چرخه ریست منابع

فصل ۳. کار آردن: هماهنگی با جهان طبیعت..... ۱۰۶

- اکولوژی و سوح زیستی
- پاسخگویی اقلیمی

فصل ۴. طراحی برای رفاه انسانی..... ۱۵۲

- آسایش انسانی
- ساخت شهرها و ساختمان‌های سالم و محرک

فصل ۵. استراتژی‌هایی برای شهرها و

ساختمان‌هایی پایدار..... ۱۸۸

- آسایش انسانی
- ساخت شهرها و ساختمان‌های سالم و محرک

کتاب‌شناسی روایی..... ۱۹۶

کتاب‌شناسی..... ۲۷۸

پیش‌گفتار

نخستین کتاب از مجموعه کتاب‌های ۱۰۱ قاعده‌ی سرانگشتی بر موضوع طراحی ساختمان‌های کم‌مصرف تمرکز داشت که تنها بخشی از تصویری بسیار بزرگ‌تر به نام طراحی پایدار به شمار می‌رود. این کتاب دوم بر آن تصویر بزرگ‌تر تمرکز می‌کند.

انسان به‌عنوان یک گونه‌ی زیستی، تقریباً ۹۰ درصد وقت خود را در ساختمان‌ها سپری می‌کند و از سال ۲۰۰۰ میلادی به این‌سو، جمعیتی از افراد انسانی که در شهرها ساکن هستند، از جمعیت روستائین پیشی گرفته‌اند. شهرهای جدید در مناطق در حال توسعه‌ی جهان در حال پدیدار شدن هستند. با ادغام مراکز شهری موجود، ابرشهرها نیز در حال شکل‌گیری هستند؛ ترمیمی این پدیده‌ها فشار سنگینی را بر زیست‌بوم‌های سیاره وارد می‌کند. در نتیجه‌ی این امر، روزه‌روز افراد بیشتری به اهمیت طراحی، ساخت و مدیریت پایدار ساختمان‌ها پی می‌برند.

علی‌رغم این موضوع، بارها و بارها از عدم وجود راهکارهای مشخص برای معماری و شهرسازی پایدار، به‌عنوان یک خلأ دانش در آموزش و صنعت یاد شده است. اگر یک فرد علاقه‌مند بخواهد به نحوه‌ی پایدارسازی شهرها و ساختمان‌ها پی ببرد باید حجم عظیمی از مطالب علمی را در مورد گستره‌ی وسیعی از موضوعات، از هنر و علوم تجربی، شناسایی گرفته تا علوم اجتماعی و انسان‌شناسی فراگیرد؛ موضوعی که حتی برای یک نویسنده نیز مشقت‌آور است، چه برسد به مدیران پروژه، فعالان حرفه‌ای و دانشجویان طراحی پرمشغله.

بنابراین هدف این مجموعه قواعد، تبیین و تفسیر نکات ضروری ادبیات کلیدی موضوع پایداری و ارائه‌ی تمامی آن‌ها در غالب یک جلد کتاب جامع است که به خواننده این توانایی را می‌دهد تا دریابد از کجا شروع کند، روی چه موضوعاتی تمرکز کند و چگونه نتیجه بگیرد.

مقدمه و اینکه قواعد سرانگشتی به چه کار می آیند

سیاره‌ی ما در طول ۴٫۵ میلیارد سال عمر خود، حوادثی بسیار سخت‌تر از آنچه ما انسان‌ها در طول ۲۰۰٫۰۰۰ سال گذشته بر سر آن آورده‌ایم را از سر گذرانده است. از نظر زمین‌شناسی، ما اکنون در عصر هولوسن زندگی می‌کنیم، دوره‌ای که از ۱۱٫۷۰۰ سال پیش آغاز شده و در طول آن زمین شاهد ظهور و سقوط تمدن‌ها بوده است. نتیجه این که مسئله آسیب‌پذیری سیاره نیست، بلکه خطری است که ما متوجه خودمان می‌کنیم؛ آسیب‌پذیری ما نتیجه‌ی اعمال خود ما در طبیعت است و همین موضوع لزوم تفکر و عمل پایدار را مشخص می‌کند. پایداری مسئله‌ای وسیع و پیچیده به شمار می‌رود اما در کنار خود حقیقتی ساده بیش نیست: هر آنچه ما انسان‌ها برای بقا و رشد و نمو نیاز داریم توسط طبیعت فراهم می‌شود و این بدان معناست که اگر قصد ادامه‌ی بنا داریم باید به یک تعادل سازنده با طبیعت دست پیدا کنیم. این کتاب، نوشتارهای بسیار نگرانی‌های جهانی در قبال نابودی اکوسیستم‌ها، انقراض گونه‌ها، تغییر اقلیمی، منابع غذا و انرژی، آلودگی و پسماند است که در جای‌جای ادبیات پایداری به چشم می‌خورند؛ کتاب اما بر روی نکات منفی تمرکز نمی‌کند، بلکه قصد دارد چارچوب مثبتی برای تصمیم‌سازی‌های درست به مخاطبش ارائه کند.

حقیقت چندبعدی پایداری، جذابیت‌ها، مشکلات خاص خود را دارد. عباراتی که به شنیدن آن‌ها عادت کرده‌ایم در بسیاری موارد به جای یکدیگر نیز به کار می‌روند، شامل این موارد است: «زیست‌محیطی»، «سبز»، «محیطی»، «دوستدار محیط» و «طراحی زیست‌اقلیمی» و خیلی از این‌ها نیز می‌شنویم که ساختمان‌ها و شهرها را با صفت «پایدار زیست‌محیطی» توصیف می‌کنند؛ با این وجود یک ساختمان یا یک شهر می‌تواند با ویژگی‌های زیست‌محیطی بسیار درخشان (مانند مصرف کم انرژی، به‌کارگیری منابع پایدار، توجه به آسایش انسانی) ساخته شده باشد اما همچنان ناپایدار باشد، چراکه جامعه آن را نمی‌پذیرد، آلودگی و پسماند تولید می‌کند، بهره‌برداری از آن خیلی پیچیده است و یا گران اداره می‌شود. برای طراحی محیط مصنوع پایدار باید همواره افرادی که طراحی برای آن‌ها صورت می‌پذیرد را (چه حالا و چه در آینده) در نظر داشته باشیم. باید مکانی را که در آن طراحی می‌کنیم و همچنین طبیعت سیاره‌مان را همواره مدنظر قرار دهیم. در این مسیر، افرادی

که درصدد ساخت بناهای زیبا و ماندگار هستند، کسانی خواهند بود که راهکارهای خلاقانه و پایا را برای نحوه‌ی زندگی ما در این سیاره پیدا می‌کنند. قواعد سرانگشتی برای افرادی است که مسئولیت اخلاقی خود را در طراحی، بهره‌برداری و سکونت پایدار در شهرها و ساختمان‌های کنونی و آینده جدی می‌گیرند.

این کتاب در پنج فصل تنظیم شده و در آن -مانند کتاب اول این مجموعه- از دیگرام‌هایی برای توضیح بهتر مطالب استفاده شده است. فصول ۱ تا ۴ قواعد سرانگشتی را ارائه کرده و فصل ۵ توضیح می‌دهد که چگونه این قواعد می‌تواند با شور استراتژیک اعمال شود. نحوه‌ی اعمال این قواعد در فصل ۵ با این هدف کلی تنظیم شده است که: نباید تنها به کاهش آسیب‌هایی که به طبیعت می‌زنیم بسنده کنیم، بلکه باید به دنبال ایجاد رویدادهای مثبت برای اکوسیستم‌ها و افراد انسانی باشیم. اصل ماهیت کتاب در واقع همان دیگرام‌های ارائه‌شده در طی فصل‌های ۱ تا ۵ است چراکه یک تصویر ارزش هزار سخن را دارد. پس از این اصول، یک کتابشناسی روایی به توضیح بیشتر مطالب ارائه‌شده پرداخته‌اند. رهنه‌های تحقیقاتی، منابع استفاده‌شده در مورد مطالب کلیدی، منابع برای مطالعه بیشتر و همچنین نظرات نویسنده را ارائه می‌کند.

از آنجاکه پایداری موضعی همواره در حین توسعه بین‌رشته‌ای و بسیار گسترده بوده و گستره‌ی وسیعی از موضوعات و ایده‌ها را در برمی‌گیرد، خواننده در طی فصول آتی، ارجاعات متعددی را به حوزه‌های مختلف مشاهده خواهد کرد که اگر بخواهیم تنها تعدادی از آن‌ها را نام ببریم، می‌توان به این موارد اشاره کرد: شیمی و اکولوژی مصالح ساختمانی، مطالعات صوت‌شناسی، عادات جفدها، بیومیمتیک، تعادل و برابری اجتماعی، علوم زمین، روانشناسی انسانی (چگونگی کارکرد انسان)، فیزیک ساختمان (چگونگی کارکرد ساختمان)، اقلیم‌شناسی شهری، هیدرولوژی، سلامت، روند طراحی و کشاورزی شهری. باین‌وجود، تمامی موضوعاتی که زیر چتر پایداری گرد هم آمده‌اند به هم مرتبط‌اند و این مسئله با استفاده از پیوندهایی که پس از هر قاعده به قواعد دیگر ذکر شده، نمایش داده شده است. امید است خواننده این ابزار را سودمند بیابد، زیرا در ذات تفکر پایدار، ارتباط مستحکمی بین تک‌تک قواعد سرانگشتی که در صفحات آتی می‌آیند، وجود دارد.

مقدمه مترجمین

«پاسخ به نیازهای فعلی جامعه‌ی انسانی بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای برآورده کردن نیازهای خود»؛ این شاید بهترین تعریفی باشد که بتوان برای مفهوم کلانی به نام «پایداری» ارائه داد. مفهومی که مدتی است در عرصه‌های مختلف دانشگاهی و حرفه‌ای در سطح کشور ما مورد توجه قرار گرفته و رشته‌های مختلف هر کدام به ف‌اخور ماهیت خود، با آن مواجه شده‌اند. در این میان اما معماران و شهرسازان، بیشتر از سایرین با این مفهوم درگیر بوده‌اند؛ به طوری که تقریباً دانش‌دهی معماری و شهرسازی را نمی‌توان یافت که در آن بحثی و سخنی از شهرها و ساختمان‌های پایدار و راه‌های رسیدن به آن‌ها مطرح نشده باشد. این مسئله، لزوم توجه به چگونگی برخورد جامعه‌ی دانشگاهی با مفهوم پایداری را به وضوح نشان می‌دهد؛ به خصوص نخستین برخوردهایی که دانشجویان رشته‌های معماری و شهرسازی با پایداری دارند؛ دانشجویانی که در سال‌های آغازین تحصیل خود به جر می‌برند و با شنیدن نکاتی پراکنده و به قولی/از هر دری سخنی، با نحوی غلط با این مفهوم آشنا می‌شوند. همین نکته، نگارنده‌ی این سطور را بر آن داشت تا با ترجمه‌ی اثری کامل و شامل، آشنایی اولیه‌ی صحیح با مفهوم پایداری را برای این گروه از دانشجویان ممکن کند. کتاب حاضر که تحت عنوان «۱۰۱ ایده‌ی سرانگشتی برای شهرها و ساختمان‌هایی پایدار» ترجمه شده، مجموعه‌ای منسجم از قواعد و دستورالعمل‌های سراسری و ابتدایی در راه رسیدن به پایداری است که توانسته است تا حد زیادی، تمامی موضوعات مرتبط با این مفهوم را پوشش دهد.

کتاب در سال ۲۰۱۵ میلادی توسط انتشارات معتبر RIBA منتشر شده و از این نظر جزو منابع دست اول و نو به شمار می‌رود.

جامعه‌ی هدف کتاب در وهله اول، دانشجویان جوان معماری و شهرسازی هستند که با مراجعه به این مجموعه قواعد می‌توانند درک درستی از مفهوم پایداری پیدا کنند و ضمن آشنایی با وجوه مختلف آن، موضوعات حاشیه‌ای که ارتباطی با پایداری ندارند را نیز تشخیص دهند. جامعه‌ی هدف دوم، فعالین حرفه‌ای معماری و شهرسازی هستند که می‌توانند از این کتاب به عنوان راهنمای دم‌دستی و یا چک‌لیستی برای یادآوری موضوعات مختلف پایداری استفاده کنند.

کتاب در قطع جیبی طراحی شده و می‌تواند همراه همیشگی خوبی برای خواننده‌ی خود باشد. به خصوص طراحانی که وقت و بی‌وقت ممکن است مشغول طراحی باشند.

کتاب به دو بخش عمده‌ی قواعد سرانگشتی و منبع‌شناسی روایی تقسیم شده است؛ بخش اول همانطور که در نام آن پیداست شامل مجموعه‌ای از قواعد سراسر است و کوتاه در رابطه با پایداری است و بخش دوم با ذکر نکات تکمیلی مستخرج از منابع مختلف در کنار نام بردن از آن‌ها، نگاه عمیق‌تری را به مخاطب ارائه می‌دهد. توصیه می‌شود مطالعه آن مربوط به هر قاعده در بخش منبع‌شناسی روایی، در کنار خود قاعده آن در بخش نخست کتاب قرار دارد مطالعه شود.

صدر صاحبزاده
میلا دصادق‌فر

باییز ۱۳۹۶